

Konflikten vid gymnasiet i Härnösand vårterminen 1826

Antagonism mellan studerande ungdom å ena sidan och gesäller, lärgossar och drängar å den andra var en vanlig företeelse i skol- och universitetsstäder i gamla tider. Gösta Bucht beskriver i Härnösands Historia del II på sidorna 398-402 hur dessa motsättningar tog sig uttryck i vår gamla skolstad. Docent Jan Sundin nämner i sin rättshistoriska avhandling "För Gud, Staten och Folket" ett exempel från Härnösand år 1751, då en gymnasist och två lärgossar ådömdes straff av Rådstuvurätten för gatufridsbrott. I ett annat mål samma år dömdes en gesäll vid linnefabriken för att ha slagit gymnasisten Carl Björner med ett vedträ i ett gatuslagsmål.

Den bittra uppgörelse mellan kollegium och gymnasister som nedan återges så som den framträder i gymnasieprotokollen har i sina huvuddrag skildrats av Eric Danell i skriften "Lärda lektorer och spotska gymnasister". Den exakta lydelsen av protokollen kan emellertid ha sitt intresse, liksom frågan om de bestraffade gymnasisternas vidare livsöden. Texten är normaliserad med avseende på stavning och interpunktion.

I början av februari månad år 1826 inlämnade en gymnasist vid Härnösands gymnasium en skrivelse av följande lydelse till skolans eforus, biskopen Eric Abraham Almquist:

"Högvördige herr doktor, biskop och ledamot av Kongl Majts Nordstjerne Orden.

Då våra föräldrar skickade oss hit till lärosätet för att erhålla undervisning i nödige vetenskaper, har det skett i den glada förhoppning, att vi av våra lärare även skulle åtnjuta faderlig tillsyn och omvårdnad i avseende på vårt liv och vår hälsa. Men som vi nu på en längre tid varit i mistning av den senare förmånen, kanske mera av bristande makt och förmåga hos våra närmaste förmän än av ovilja, och även förlorat rättigheten å vår sida att få försvara oss emot det tygellösa övervåld, som helt obehindrat får utövas av stadens drängar och lärgossar om söndagsaftnar och vid anställda festiviteter i synnerhet emot dem ibland oss, som utom sina hemvist nödgas besöka spiskvarter, varest de upproriska ofta i stora hopar ställa sig på försåt till anfall. Så hava några ibland oss fattat det beslut, att med föräldrarnas bifall begära tillstånd att få resa till Academien, för att i mera lugn få fortsätta studierna.

Olyckligtvis äro likväl de flesta här vid gymnasium obemedlade för en sådan resa, och nödgas hos Högvördige Herr Biskopen vi därför i största ödmjukhet begära handräckning antingen till ett lån av gymnasiemedlen för att gemensamt få göra följe till Universitetet, eller och att Herr Biskopen hos höga överheten för oss utverkar borgerlig säkerhet för våra liv, så länge vi nödgas kvarbliva i denna utan disciplin handhavda stad. Vi våga tillförse oss höggunstigt avseende på vår av nödvändigheten avtvungna begäran och förbliva högvördige herr biskopens allra ödmjukaste tjänare.

Gymnasisterna vid Härnösands gymnasium"

Den 13 februari remitterade biskopen skrivelsen till gymnasiets rektor, som under detta läsår var den 70-årige lektorn i poesi och vältalighet Olof Huss. Vid det "Collegium Gymnasticum" som hölls den 18 februari 1826 var samtliga ledamöter, gymnasiets sju lektorer, närvarande. Protokollet inleds med en kopia av besvärsskrivelsen och lyder fortsättningsvis:

"Herr rektor gav till känna, att sedan herr eforus till honom remitterat denna skrift, hade han sammankallat gymnasii ungdom och förhållit densamma dess obehöriga förfarande, att utan att hava hos honom förut gjort någon anmälan om några mot dem utövade våldsamheter, besvara sig däröver hos herr eforus. Väl kände rektor och hade såsom boende icke långt ifrån, själv hört det folksorl och oljud, som den 12 i denna månad tilldragit sig om aftonen invid apologisten magister Auréns gård, men först dagen därefter förnummit att gymnasister varit däruti inblandade,

samt att handelsmannen Norrboms dräng med ett vedträ skall fått ett slag för ansiktet, varav han nedfallit på gatan, skolande för övrigt ingen hava blivit skadad. Ävensom att rektor fått anledning att befara, att några gymnasister, om icke börjat detta då förlupna oväsande, åtminstone i så måtto varit därtill vållande, att de genom förutgångna förolämpanden uppretat gesällers och drängars hämndbegär

Herr rektor skall ock föreställt, huru skamligt det varit, att utan att förut hava hos honom beklagat sig över några dem tillfogade oförrätter, hos herr eforus besvära sig över bristande omvårdnad hos sina lärare om deras liv och hälsa, samt yttrat sin förmodan att, om ock vid det tillfället då de varit samlade och skriftens inlevererande till herr eforus blivit beslutat, ingen av dem vägrat att uti detta beslut deltaga, de dock vid närmare eftersinnande måtte finna, vilka betänkliga följder det skulle medföra att skymfa både sina lärare och stadens styresmän. Och föreställde sig herr rektor att de skulle vara så mycket mera benägna att återkalla denna skrift, som ingen vågat teckna sitt namn under densamma. Och vad själva de överklagade våldsamheterna beträffade, är någon våldsgärning emot någon enda av dem utövad, eller ens någon person som därmed hotat, icke uppgiven. Och vore ingen tvivel att de, med efterföljd av sina lärares exempel och andras, som förhålla sig stilla och anständigt, skulle lika med dem njuta gatufrid. Oaktat dessa föreställningar hade dock, efter herr rektors berättelse, ungdomen med undantag av några få, däribland vissa som av sjukdom icke varit tillstädes, yttrat sig erkänna besvärsskriftens innehåll och yrkat dess framgång; varför herr rektor funnit sig föranlåten att begära collegii gymnasii sammanträde och handläggning vid mötet.

I anledning härav och sedan gymnasii ungdom blivit antydd att mangrant sig inställa företogs detta mål till närmare undersökning och avgörande. Och blev först gymnasisten Nordensson, som till herr eforus inlämnat ovan intagna besvärsskrift inkallad och tillfrågad, vilken till densamma vore författare, varpå svarades att han därom vore okunnig, men att han emottagit den av gymnasisten Backman, däruppå med sina kamrater haft en sammankomst, varuti enhälligt blivit beslutat att skriften till herr eforus inlämna, och vilket uppdrag han sig åtagit. Backman förekallad tillstod sig hava till Nordensson överlämnat skriften samt företedde konceptet till densamma, vilket förmodades vara skrivet av studeranden Wallin. Då häruppå bemälde studerande uppkallad tillspordes vad del han kunde hava i meranämnde besvärsskrift, erkände Wallin sig hava skrivit det nu företedda konceptet efter diktamen av apologisten magister Pehr Aurén, vilken därefter uppkallad erkände sanningen av Wallins ord med berättelse, att han varit till ett slikt steg föranledd av den myckenhet folk, som esomoftast varit om aftnarna samlat utanför hans gård och utav de vexationer, för vilka några av gymnasie- och skolungdomen som hava spiskvarter hos den i gården boende boktryckeri-faktorn Wretholm varit blottställd. Huss i Classis Prima vidgick uppå tillfrågan därom, att han renskrivit den av gymnasisterna till herr eforus inlämnade skriften, föregivande sig därtill varit anmodad av alla sina kamrater, ibland vilka han särskilt uppgav Nordensson och Stenberg, av vilka den förre bestämt medgav att han därtill anmodat Huss, men den senare med det tillägg att han icke gjort det annorlunda än de andra gymnasisterna.

Alla övriga gymnasisterna utom de redan nämnda, var för sig tillfrågade om de erkände den ifrågavarande skriften med deras bifall inlämnad till herr eforus, förklarade att de därtill samtyckt, erkände sig alla vara lika skyldiga till den förseelse de därigenom begått och kunde icke

förmås att uppgiva någon huvudman eller anstiftare av detta oskick. Varvid dock Immanuel Almqvist förklarade att han av sjukdom hindrats att vara närvarande då skriftens inlämnande beslöts och således däruti ingen del haft.

Collegium hölls den 25 februari 1826.

Närvarande samtliga ledamöterna

§1. Så väl till fullföljande av de vid collegiesammanträde den 18 i denna månad började undersökning rörande den till herr eforus ingivna besvärsskrift, såsom ock i anledning av åtskilliga oordningar och oseder vilka ibland gymnasii ungdom börjat inrota sig och vilka, ehuru det kapitel i Kongl. Skol-Ordningen som angår disciplinen blivit för densamma uppläst och ideliga varningar givna, icke kunnat avskaffas; varande däribland sådana ynglingar, vilka än den ene än den andre, merendels flere tillhoppa, samlade i Gymnasii Vestibul, stoja och upphäva ett så vilt skriande att stadens invånare betyga sin förundran däröver; vilka under snöbollars kastande icke hava försyn att fortfara därmed vid lärarens ankomst, så att den senare nödgas se sig i fara att träffas av dem; vilka vid lärarens inträde i lärorummet finnas stående på bänkarna under rop och stojande; vilka under själva lektionerna icke hålla sig stilla och under desamma löpa ute längre stunder; vilka i själva kyrkan icke förehålla sig sedigt och anständigt; och ändteligen sådana, vilka besöka stadens källare och liqueur-kammare; allt oseder som utmärka att de icke hava vördnad för religionen, icke aktning för sina lärare, icke något allvar med studierna; hade gymnasii ungdom blivit antydd att sig infinna. Och bliva av förekommen anledning gymnasisterna Lagerlöf och Petré först inkallade för att höras huruvida de söndagen den 12 innevarande månad på aftonen sammankallat gymnasisterna till slagsmål med de på gatorna befintliga hopar av stadens lärgossar och drängar och på vilkens befallning sådant skett; då de anförde, att under det flere gymnasister som spisa hos faktor Wretholm i magister Auréns gård hade varit där för att taga sig aftonvard, hade flera hopar av lärgossar och drängar gått förbi såsom det uppgavs i avsikt att anfälla gymnasisterna, då Petré blivit anmodad av flera gymnasister att sammankalla de övriga kamraterna, varpå Petré gått in till Lagerlöf och sedan i hans sällskap och i nämnda avsikt besökt Steinwall, Säfström, Sellstedt med flera. Kunnande de dock icke uppgiva, på vilkens befallning de detta verkställt.

Steinwall nu förekallad tillfrågades om han den förutnämnde söndagsaftonen haft något vässat vedträ, men bestred detta, föregivande att han haft en avbruten käpp i handen; och nekade att han kivat med stadsvaktmästaren Söderström om berörda vedträ, som Steinwall sade sig hava sett Söderström taga av en person, som Steinwall icke kände.

Dahlström erkände uppå honom gjorda frågor, att han varande hos gymnasisten Sellstedt den ifrågavarande söndagsaftonen blivit bådad av Lagerlöf och Petré och för tillfället bytt hatt med fru Bystedts dräng samt medgav att han sett Steinwall kiva med vaktmästare Söderström om ett vedträ, som denne slutligen kastat åt honom med de orden: ”vill herren ändteligen hava det så må han taga det”

Igenom det förhör som sedermera anställdes med Thelaus och Brännström utreddes att dessa en afton samtalat med fru Bystedts dräng rörande handelsman Norrboms dräng, som blivit söndagsaftonen illa sårad i ansiktet, då Brännström sade sig haft det yttrandet att han trodde att det väl icke var så farligt med honom; att Thelaus bjudit drängen på en sup och att de själva tagit sig en så kallad besk; vilket dock skett på Thelai bekostnad. Varjämte assessor Lunell i Bränn-

ströms närvaro anmälde, att denne så väl för vårterminen som den innevarande, då det varit assessorns tur att övervara bönen, flera resor varit borta; att han oaktat flera erhållna varningar alldeles upphört att överläsa de av assessorn föresatta läxor; och att han ändteligen underlåter att visa assessorn skyldig aktning.

Alla gymnasisterna nu inkallade erhöilo allvarsamma och kraftiga föreställningar i avseende på de oordningar som förelupit jämte anmaning att uppgiva huvudmännen, men varuppå något svar ej följde, och kunde det tydligen märkas att de föresatt sig att sådant förtiga.

Assessor Lunell tillfrågade gymnasisterna om de ville uppgiva vilken eller vilka det varit som en dag i denna vecka, då assessorn haft sin lektion i nedre coeten, fäst en snömassa i taket mitt över det ställe där assessorn plägade sitta; i sammanhang varmed lektor Lindahl att detsamma en gång hänt honom i samma coet; men varken det förra eller det senare erkändes av någon vara gjort.

I anledning av de vexationer som anmäldes hava övergått Ruuth och Lundholm erkände Bergnér vad som hänt den förre, förebärande till sin ursäkt att han skolat på detta sätt straffa Ruuth för det han stimmat. Men i anseende till den senare kunde ingen upplysning vinnas vilken slagit honom, föregivande Lundholm sig icke själv hava sett det. Härvid anmälde assessor Lunell, att han för sin del utmärkt Bergnér och Steinwall såsom de där i synnerhet gjort sig kända för våldsamt uppförande.

Ungdomen tillsades att avträda och collegii ledamöter att åtskiljas.

År 1826 den 4 Martii hölls Collegium gymnasticum. Närvarande såsom föregående dag. §. Förekallades åter gymnasii ungdomen, då de densamma till last lagda oseder och utsvävningar föreställdes, varjämte vissa §§ i skolordningen som röra disciplinen upplästes. Däribland 22 mom 5 § angående påföljden därav att alla göra sig lika skyldiga till begångna förbrytelser, jämte anmaning till dem som visste sig vara oskyldiga eller mindre felaktiga att så kärt dem vore att icke underkastas lottning uppgiva huvudmännen eller dem som äro till osedligheten mest vållande och vilka de ofelbart kände. Men oaktat denna slutliga anmaning förblevo dock alla vid sin förra tystnad. Häruppå tillsades ungdomen att avträda.

Efter överbägande av vad vid denna undersökning förekommit fann Collegium med innerlig be-
drövelse över det förfall som hotade disciplinen det bliva för dess bibehållande nödvändigt att, sedan varningar befunnits otillräckliga, enligt den kännedom och övertygelse som lärarna själva hade om disciplinernas frejd och förhållande så väl i deras studier som levnad vidtaga en allvarsam bestraffning, ända därtill att ifrån Läroverket skilja några vissa, som genom exempel och inverkan på sina kamrater ansågos mest skadliga. Och prövade därför Collegium i stöd av skolordningens 1 Sect, Cap. 10 § 5, mom 1,3 och 22 skäligen att stanna i följande Beslut:

Det gymnasisten Erik Nordensson, som förlidet år genom elakt uppförande blev premierna förlustig, dömdes till avbön och undfick varningar, men varigenom han så litet låtit sig rätta att han ehuru i anseende till mycket lyckliga naturgåvor och utmärkt vackra framsteg i studierna, innehavande främsta rummet i gymnasio samt ombetrodd att vara custos morum, likväl samma förtroende så missbrukat att han i stället att hava uppsikt över sina kamraters seder ställt sig i spetsen för deras sammangaddning att till herr eforus ingiva en skymfande och missfirmelig besvärsskrift över sina lärare och stadens ämbetsmän, bliva från Läroverket förvisad.

Likaledes och som gymnasisterna Thelaus, Steinwall, Brännström och Bergnér utmärkt sig såsom lättjefulla, fräcka och varnartiga ynglingar, som genom sina exempel funnits hava särdeles

bidragit tillsedernas försämring ibland ungdomen; Bergnér också i egenskap av custos morum missbrukat det honom sålunda lämnade förtroende, så skola ock de ifrån lsäroverket skiljas. Vidare kommer ingen utdelning detta år av de här vid gymnasium inrättade stipendier och av de så kallade viatica att äga rum; en bestraffning som i synnerhet träffar gymnasisterna i övre avdelningarna och ansågs så mycket mer skälig, som de bort giva sina yngre kamrater helt andre efterdömen än som beklagligen skett.

Yttermera och som gymnasisten Wiklund för klanderligt uppförande nästlidna år gjorde sig förlustig av premierna och erhöll varningar, men icke desto mindre nu deltagit i meranämnda besvärsskrift, alltså skall han ävensom Petré och Lagerlöf, vilka enligt medgivande uppåddat kamrater att samlas ovannämnda afton utanför Magister Auréns gård, utom lott mista sina djäknepenningar. Och vad den övriga ungdomen beträffar så skola igenom lottning fyra ynglingar i övre avdelningen och sex i den nedre eller tre i vardera klassen detta år bliva i mistning av premierna. Kommande de således indragna stipendier och djäknepenningar att tillfalla Gymnasii Fattigkassa.

Vidkommande slutligen apologisten härstädes magister Pehr Aurén som erkänt sig hava ovannämnda besvärsskrift författat, så bliver beprövat av denna hans åtgärd till högvördiga domkapitlet överlämnat.

Detta beslut i vad rörer gymnasisterna Nordensson, Thelaus, Steinwall, Brännström och Bergnér, som blivit förvisade från läroverket, bliver enligt § 7 av Skolorningens ovannämnda sektion och kapitel gymnasii eforus, herr doktorn biskopen och ledamoten av Kongl. Nordstjerneorden Er.Abr. Almquist i ödmjukhet underställt; i medlertid är dem förbudet att bevista lektionerna här vid gymnasium.

§ 2. Professor Norrmann avlämnade till protokollet följande yttrande, däruti lektor Lindahl instämde:

”Emot gymnasisten Bergnér har vid rannsakingen förekommit, att han under en herr assessor Lunells lektion den 20 sistl. kastat en hatt uti lärorummet, samt efter lektionens slut den 21 sistl. febr., då undertecknad hade slutat lektionen, förövat vexation emot gymnasisten Ruuth; ävensom anledningar förekommo att ej endast misstänka honom såsom den där hade fäst en snöboll under taket mitt ovanför det ställe där läraren under timmen skulle sitta, än ock att han i betydlig mån medverkat till den oordning och stimmung, som å de 2 nedersta bänkarna i andra klassen av gymnasium en längre tid ägt rum.

Då Bergnér förut ej varit tilltalad för något slags fel så vitt jag känner och på dess gjorda anmälan vid slutet av sistl. hösttermin att vilja från läroverket avgå, sådant av collegium enhälligt beviljades honom med rättighet att få testimonium för den plats, som han i gymnasium innehade, samt vitsord för godkänt uppförande, så anser jag det ej vara enligt med skolordningens stadgande i 4 § 10 cap. 1 sect. att för så beskaffade förseelser skilja honom från läroverket; utan anser jag honom böra med undergående av de varningsord som skolordningen i anförda ställe öfvermåler strängt antydas, att för sådant oskick hädanefter taga sig till vara samt för övrigt skiljas från den förtroendebefattning som han någon tid haft att vara custos morum, för den återstående delen av terminen nerflyttas under sina kamrater, samt att förklaras oberättigad att vid premiers och djäknepenningars utdelning detta år komma i fråga. För övrigt förenar jag mig uti Collegii beslut.”

År 1826 den 10 Martii hölls Collegium gymnasticum. Närvarande herr eforus och samtliga Collegii ledamöter.

§. Upplästes för den uppkallade gymnasii ungdomen herr efori under denna dag givna utslag av följande innehåll:

”Collegii gymnastici den 4de sistl. Martii fattade beslut, det i anledning av en ingiven skrift varuti gymnasiiungdomen på ett olämpligt och missfirmeligt sätt såväl i anseende till deras lärare som stadens ämbetsmän sig yttrat, utan att till anförda beskyllningar hava företett något slags skäl och bevis; dels i anledning av flera oordningar, till vilka gymnasiiungdomen skolat gjort sig skyldig, och genom vilket beslut gymnasisterna Nordensson, Steinwall, Brännström Thelaus och Bergnér blivit dömda att ifrån läroverket skiljas; samt för övrigt fastställt blivit att ingen utdelning detta år av de vid Härnösands gymnasium inrättade stipendier och av de övriga så kallade viatica kommer att äga rum; jämte det att gymnasisterna Wiklund, Petré och Lagerlöf för klanderligt uppförande deras andel i djäknenpenningarna mista skulle; ävensom att, vad den övriga gymnasiiungdomen beträffar, fyra ynglingar i övre avdelningen och sex i den nedre eller tre av vardera klassen efter föregången lottning skulle detta år komma i mistning av de vanlige premierna; och ändteligen at de förmedelst indragna stipendier och premier borde tillfalla gymnasii fattigkassa, har blivit mig meddelat. Varande detta beslut i vad detsamma rörer gymnasisterna Nordensson, Thelaus, Steinwall, Brännström och Bergnér, som blivit förvisade från läroverket, hemställt till min prövning och slutliga avgörande enligt Kongl.skolordningens stadgande i 1 Sect.10 Cap. Och 7 §.

Utslag:

Efter noga prövning av detta grannliga mål har jag väl å ena sidan funnit angelägenheten och nödvändigheten av att ej låta oskick och oordningar ibland gymnasieungdomen få bliva utan sträng anmärkning, näpst och bestraffning; men å andra sidan och med övertygelse att Collegii gymnastici och efori domsrätt över gymnasium och skolorna på det närmaste är förenlig med en både disciplina och cura paterna, som medgiver dels mildring i straff, dels uppskov och förbättringstid där den felaktige ej allaredan bevisat sig vara oförbätterlig; samt i betraktande av att ett ålagt religationsstraff, såsom både vanhedrande och tillika för de flesta utestängande utsikter till vidare påräknad anständig fortkomst, ej sällan åstadkommer förtvivlan och alla dess bedrövliga följder för den skyldige, samt därjämte faller till bittraste last och alstrar outplånliga bekymmer för oskyldiga föräldrar och anhöriga, har jag funnit skäligt och med andan av skolordningen icke oförenligt, att för denna gång befria gymnasisterna Nordensson, Thelaus, Steinwall, Brännström och Bergnér från det dem av Collegio gymnastico ålagda förvisningsstraffet, så att de efter undfångna allvarsammaste varningar av Kongl.gymnasii herr rektor att icke genom vidare oskick giva anledning till outblivelig svåraste bestraffning, nu åter tillåtas att lektionerna bevista här vid gymnasium och sina rum bland den övriga gymnasieungdomen intaga. Härnösand den 10 Martii 1826.

E.A.Almquist / Abr.Nensén

Sedan de häruti förskrivne varningar blivit gjorda antyddes ungdomen att avträda.”

~ *Slutkommentar* ~

Man blir förvånad, ibland road och någon gång upprörd när man tar del av detta tidsdokument från skolans värld. Förvånad över gymnasiernas tilltagsenhet och sturskhet, road av en del pojkstreck, som vi kan tycka är ganska oförargliga, och visst känns det för oss lite upprörande med de stränga bestraffningarna, inte minst det lottade kollektiva straffet. Samtidigt är det ju alldeles uppenbart att disciplinen i skolan var i ett tillstånd av svår upplösning vid den här tiden. Man hade i det avseendet nått vägs ände, och nu skulle det statueras exempel. Intressant är också att gymnasiet mest begåvade elever och "ordningsmän" stod i spetsen för kritiken mot kollegium och stadens myndigheter och att deras ledartalanter förmådde uppnå total sammanhållning bland eleverna.

Biskop Almquists agerande väcker respekt och sympati. Han var också en mycket klok, erfaren och respekterad person, rikt begåvad, högt lärd och känd för sitt rättfärdighetspatos.

Disciplinproblemen vid denna tid kan bl a förklaras av att lärarnas medelålder var förhållandevis hög, bl a beroende på att de hade livstidsförordnande (pensionering - vid 70 års ålder - infördes först på 1830-talet). Rektors auktoritet undergrävdes av att tjänsten bara innehades ett läsår åt gången bland lektorerna på gymnasiet. Biskopen kunde som gymnasieteforus - Gunnar Hultgren var den siste innehavaren av denna på 1900-talet dock endast symboliska tjänst - ingripa och korrigera rektors beslut.

De elever, som deltog i "upproret" var samtliga inackorderade i staden och kom från hela övre Norrland och Jämtland. Stadsbornas söner var hårdare hållna av "familjetukten" och lyser med sin frånvaro i detta sammanhang. Bland de senare märks Elias Sehlstedt, som senare kom att bli en av våra mer kända skaldar och idylliker.

Tidens oro gav också återklang i Norrlands Athen. Den franska revolutionen 1789 medförde politisk agitation vid gymnasiet och föräldrar i Jämtland med djupt känt ansvar för ungdomens "sedliga vandell" vägrade under 1790-talet att sända sina söner till Härnösand utan valde att sända dem direkt till Akademien i Uppsala. Under slutet av 1820-talet anades den kommande julirevolutionen 1830 och Karl XIV Johan reagerade med att bli allt mer och mer reaktionär.

Vad slutligen beträffar frågan om de berörda elevernas vidare öden hänvisas till bifogade personregister, som kan presenteras tack vare ett förtjänstfullt forskningsarbete av Kamratföreningens arkivarie Thord Bylund.

Personregister

Almqvist, Erik Abraham, f 1767-05-25 i Gävle, d 1830-07-29 i Härnösand, biskop i Härnösand 1814-1830. (Farbror till Carl Jonas Love A. samt begravd på Säbrå kyrkogård)

Almqvist, Immanuel Gustaf, f 1808-08-13 i Uppsala, d 1839-05-04 i Vänersborg, son till ovanstående i äktenskapet med Johanna Elisabet Merckel, provinsialläkare i Vänersborg. (*inskr i gymnasiet 1824*).

Aurén, Pehr, f 1761-03-27 i Selångers fs, d 1842-01-23 i Härnösand, son till riksdagsmannen och bonden i Rasåsen Henrik Ersson o h h Karin Nilsson, apologist (räknelärare) o vice lektor. (*inskr i gymnasiet 1777*).

Backman, Carl Sigurd, f 1806-05-21 på Sveaborg, Finland, d 1854-02-02 i Haparanda, son till kyrkoherden i Tuna Daniel Backman o h h Anna Röös, tullfiskal i Haparanda. (*inskr i gymnasiet 1824*).

Bergner, Johan Otto, f 1803-01-27 i Råneå fs, d där 1836-06-06, son till lantmätaren Lars Peter Bergner o h h Anna Sofia Renmark, pastorsadjunkt i Råneå. (*inskr i gymnasiet 1824*).

Brännström, Jonas, f 1808-05-18 i Skellefteå sn, d 1854-11-02 i Skellefteå fs, son till sågverksägaren i Kusmark Jonas Christoffersson o h h Anna Cajsja Samuelsson, läkare i Uppsala. (*Inskr i gymnasiet 1823*).

Bystedt, Anna Maria, född Rydqvist, f 1779-10-26 i Härnösand, änka efter källarmästaren där Daniel Bystedt (1781-1819).

Dahlström, Lars Wilhelm, f 1805-09-28 i Säbrå fs, d 1876-10-12 i Härnösand, son till kofferdi kaptenen Nils Dahlström o h h Maria Engzell, snickare och borgare i Härnösand. (*Inskr i gymnasiet 1825*)

Huss, Erik, f 1806-09-22 i Hammerdals sn, d 1857-12-22 i Edsele fs, son till komministern Johan o h h Anna Maria Rissler, komminister i Edsele. (*Inskr i gymnasiet 1825*). Huss

Huss, Olof, f 1756-11-24 i Sunne fs (Jämtland), d 1840-12-13 i Härnösand, son till kyrkoherden i Sunne Johan Erik Huss o h h Anna Margareta Wargentin, lektor vid gymnasiet i Härnösand, n.h.v. (*Inskr i gymnasiet 1772*). professors

Lagerlöf, Erik Johan, f 1806-12-14 i Selångers fs, d 1847-08-12 i Sidsjö, Sundsvall, son till bonden i Oxsta Isak Isaksson o h h Helena Henriksdotter, bonde i Sidsjö. (*Inskr i gymnasiet 1825*).

Lindahl, Olof, f 1762-10-22 i Umeå lfs, d 1832-08-29 i Härnösand, son till kyrkoherden Nordmaling Israel Lindahl o h h Anna Elisabet Bjur, lektor vid Härnösands gymnasium 1805-1832. (*Inskr i gymnasiet 1777*).

Lundholm, Johan Fredrik, f 1809-06-11 i Härnösand, d 1833-01-30 i Uppsala, son till kanslivaktmästaren Erik Lundholm o h h Maria Christina Söderström, student i Uppsala. (*Inskr i gymnasiet 1825*).

Lunell, Gustaf, f 1781 i Kalmar, d 1838-10-22 i Härnösand, läkare, lektor i Härnösand 1812-1838, assessors n.h.v.

Nensén, Abraham, f 1784-05-20 i Rödöns fs, d 1846-03-18 i Härnösand, son till kyrkoherden i Själevad Anders Nenzén o h h Helena Sahlin, konsistorienotarie i Härnösand. (*Inskr i gymnasiet 1797*).

Nordensson, Erik Jonas, f 1805-07-02 i Lockne fs, d 1887-07-22 i Munktorps fs, son till kronoläns- man-
nen Jonas Nord o h h Anna Persdotter, student i Uppsala 1827, prästvigd 1829, magister (primus),
hovpredikant o pastor i hovförsamlingen 1845, kyrkoherde i Lovö och Drottningholm s å, Munktorp, Västerås stift,
1858, teol doktor 1860, överhovpredikant, känd som framstående predikant och religiös skriftställare. (*Inskr i gymnasiet 1822*).

Norrbom, Anders, f 1765-11-06 i Härnösand, d där 1849-05-31, son till sämskmakaren o borgaren Peter Norrbom o h h Christina Holmström, handelsman o borgare i Härnösand.

Norrman, Johan, f 1786-03-12 i Nordmalings sn, d 1854-08-10 i Härnösand, son till nämndemannen o bonden i Norrbyn Johan Olofsson o h h Anna Olofsdotter, lektor i Härnösand 1820-1854, professors n.h.v. (*inskr i gymnasiet 1800*).

Petré, Carl Wilhelm, f 1807-07-25 på Kustads bruk, d 1856-11-25 (drunknad i samband med ångfartyget Umeås undergång), son till kaptenen Ludvig Gustaf Petré o h h Maria Magdalena Lilljekapellpredikant i Holms fs. (*inskr i gymnasiet 1825*). sköld,

Ruuth, Jakob Ephraim, f 1808-04-22 i Graninge fs, d 1863-06-26 i Ryssland, son till kyrkoherden i Hede
Johan Christoffer Ruuth o h h i 1:a äktenskapet Katarina Maria Martinell, rymde från gymnasiet med ett resande teatersällskap sedan han förälskat sig i en av skådespelerskorna, kom till S:t Petersburg och blev där bibliotekarie hos Nikolaj I, statsråds n.h.v. (*Inskr i gymnasiet 1825*).

Sellstedt, Jonas, f 1802-04-09 i Sollefteå fs, d 1848-03-08 i Graninge fs, son till bonden i Fanbyn Jonas
Sellstedt o h h Anna Persdotter, brukspredikant i Graninge. (*Inskr i gymnasiet 1823*).

Steinwall, Johan, f 1805-12-09 i Skellefteå fs, d 1881-02-22 i Fors sn, son till sågverksägaren i De-
gerbyn Gustaf Reinhold Steinwall o h h Anna Catharina Andersdotter, socken predikant i Fors fs. (*Inskr i gymnasiet 1823*).

Stenberg, Anders Magnus, f 1806 28 10 i Luleå lfs, d 1868-07-06 i Skellefteå, son till fänriken Jo-
han Adolf Stenberg o h h Maria Lisa Moritz, häradshövding och borgmästare. (*Inskr i gymnasiet 1823*). Jo-
gymnasiet

Säfström, Erik Gustaf, f 1807-02-24 i Umeå lfs, d 1855-03-18 i Luleå, son till bonden i Sävar Erik Larsson o h h Brita Hansdotter, komminister i Luleå. (*Inskr i gymnasiet 1825*).

Söderström, Jonas, f 1778, d 1827-01-24 i Härnösand, stadsvaktmästare.

Thelaus, Erik, f 1805-08-14 i Nätra fs, d okänt när, son till kyrkoherden i Anundsjö Johan Samuel Thelaus o h h i 1:a äktenskapet Anna Sofia Lindström, gick till sjöss och omnämns 1836 som styrman. (*inskr i gymnasiet 1822*).

Wallin, Ivar Johan, f 1801-07-11 i Ullångers fs, d 1834-12-21 i Haparanda, son till gästgivaren i Åskja Mats Wallin o h h Sara Jansdotter, rektor vid Haparanda skola. (*Inskr i gymnasiet 1817*)

Wiklund, Anders, f 1804-02-09 i Häggdångers fs, d där 1833-07-22, son till bonden i Skedom Isak Andersson o h h Brita Stina Norberg, pastorsadjunkt i Häggdånger. (*Inskr i gymnasiet 1822*)

Wrötholm, Anders Johan, f 1771-01-13, boktryckerifaktor i Härnösand.

Källor och litteratur:

Härnösand Högre Allmänna Läroverks arkiv, protokoll och matriklar (Landsarkivet i Härnösand)

Bohlin, Torsten, Eric Abraham Almquist, En tidsbild och karaktärsteckning

Bucht, Gösta, Härnösands historia, del II

Danell, Eric, Lärda lektorer och spotska gymnasister

Sundin, Jan, För Gud, Staten och Folket